

Nr 202.

Av herr **Holmström m. fl.**, *angående provisoriskt pensionstillägg till officerare och underofficerare, som avgått med pension från frivillig övergångsstat.*

I samband med genomförandet av 1925 års försvarsbeslut överfördes den övertaliga officers- och underofficerspersonalen till övergångsstat, frivilligt eller tvångsvis. Genom kungörelse den 23 oktober 1925 (nr 429) reglerades såväl tjänstgöringsskyldigheten som löne- och pensionsförhållandena för nämnda personal. De frivilligt överförda fingo i fred viss begränsad tjänstgöringsskyldighet och mindre avlöning än de tvångsvis överförda. I fråga om rätt till *pension* skulle de för motsvarande personal å aktiv stat meddelade bestämmelserna lända till efter rättelse, dock med den inskränkningen, att pensionen för *frivilligt* överförd ej finge överstiga den lön, han vid avgången från sin beställning uppbar å övergångsstat.

Genom beslut av 1944 års riksdag fingo de tvångsvis till övergångsstat överförda sina pensioner i huvudsak ordnade enligt 1941 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglemente, varemot de frivilligt överförda då ej blevo medtagna. En viss förbättring fingo även de sistnämnda i samband med 1946 års pensionsreglering beträffande tjänstepensioner i allmänhet.

Enligt den år 1947 genomförda pensionsregleringen (kungörelsen den 30 juni 1947, nr 657) skall f. d. beställningshavare å tvångsvis övergångsstat åtnjuta samma pension som motsvarande f. d. beställningshavare å aktiv stat oberoende av omfattningen av fullgjord tjänstgöring. För f. d. beställningshavare å frivillig övergångsstat skall pensionen däremot utbytas mot s. k. tekniskt omreglerad pension, varvid dock grundbeloppet icke må bestämmas till högre belopp än som svarar mot lönen vid överföringen till övergångsstat och icke å lägre belopp än som svarar mot pensionens grundbelopp, varvid löne- och pensionsförmånerna skulle beräknas efter levnadskostnadsnivån under andra kvartalet 1947.

Som synes hava pensionerna för de frivilligt och de tvångsvis till övergångsstat överförda beställningshavarna bestämts efter olika grunder. Under det att de tvångsvis överförda i princip varit likställda med motsvarande beställningshavare å aktiv stat, har en frivilligt överförd fått sin pension begränsad till att ej överstiga lönen vid överföringen till övergångsstat, oberoende av i vilken omfattning han efter överföringen tjänstgjort.

Redan vid den förberedande behandlingen av 1925 års omorganisation av försvarsväsendet framhölls från olika håll, att man i första hand borde bereda den övertaliga personalen tillfälle att övergå frivilligt till övergångsstat och först därefter tillgripa tvångsförflyttning. I sådant syfte förordade försvarsväsendets lönenämud, att de frivilligt överförda borde få en mera

begränsad och de tvångsvis överförda en mera utsträckt tjänstgöringsskyldighet än försvarsrevisionen ifrågasatt. Detta kunde också motivera mindre löne- och pensionsförmåner för de frivilligt överförda, enär man räknade med att dessa ej skulle behöva tjänstgöra i nämnvärd omfattning utan kunna helt ägna sig åt civilt förvärvsarbete.

På grund av det senaste världskriget och därmed sammanhängande förhållanden kom frågan i helt annat läge. Många frivilligt överförda beställningshavare ha under avsevärd tid varit inkallade till tjänstgöring och en del har haft nästan oavbruten tjänstgöring under hela krigstiden, något som man givetvis icke kunde räkna med vid tiden för övergången till övergångsstat. Dessa ha alltså i verkligheten i det hela fått tjänstgöring i samma utsträckning som de tvångsvis överförda och som personal på stat. De ha på grund härav icke kunnat behålla sina civila sysselsättningar eller åtminstone lidit svårt avbräck i dessa. Särskilt gäller detta den del av den frivilligt överförda personalen, som under inkallelsetiden uppnått pensionsåldern. Härtill kommer att de frivilligt överförda erlagt pensionsavgifter efter samma grunder som de tvångsvis överförda beställningshavarna. Även under tiden före krigsutbrottet har den frivilligt överförda personalen i en del fall utnyttjats i större omfattning än som från början var avsett. Så t. ex. ha flera redan kort efter överföringen och fram till krigsutbrottet haft förordnande som expeditionsofficerare eller innehaft andra arvodesbefattningar.

Genom den senaste pensionsregleringen har skillnaden i pension för de olika grupperna blivit betydande. Som exempel härpå må nedanstående tablå över några f. d. beställningshavares grundpensioner anföras. De frivilligt avgångna antagas ha uppnått högsta löneklassen inom resp. grader vid överföringen till övergångsstat. För de övriga blir skillnaden ännu större.

Grundpensioner efter 1 juli 1947.

	Före 67 år	Efter 67 år
Fanjunkare (tvångsvis)	4 944	4 152
» (frivillig).....	3 912	3 792
	<hr/>	<hr/>
Skillnad kr.	1 032	360
Kapten (tvångsvis).....	8 160	7 368
» (frivillig).....	6 972	6 516
	<hr/>	<hr/>
Skillnad kr.	1 188	852

Å grundpensionerna utgår 12 % rörligt tillägg å beloppet före 67 år.

I sitt yttrande över de vid 1945 års riksdag i frågan väckta motionerna intog bankoutsittet en mycket välvillig inställning. Efter att ha erinrat om hurusom den fulla tjänstgöringsskyldighet i fred, som i princip varit ålagd den tvångsvis överförda personalen, förminskat utsikterna till stadigvarande civil sysselsättning för denna personal anför utskottet: »För egen del har utskottet icke kunnat undgå att taga intryck av de synpunkter, som fram-

förts av motionärerna.» Vidare framhåller utskottet, att de skiljaktigheter i tjänstgöringshänseende, som enligt fredsbestämmelserna föreligga mellan tvångsvis och frivilligt överförda beställningshavare, till väsentlig del under den förstärkta försvarsberedskapen utjämnats. I praktiken torde den frivilligt överförda personalen alltsedan krigsutbrottet ha avkrävts tjänstgöring i samma omfattning som den tvångsvis överförda. Att detta minskat personalens möjligheter att återgå till civil verksamhet torde vara obestridligt. Enligt utskottets mening kunde fördenskull de i motionerna anförda skälen för åvägabringande såvitt möjligt av likställighet i pensionshänseende för all övergångsstatspersonal icke fränkännas berättigande. Då utskottet dock icke var berett att utan närmare utredning tillstyrka motionärernas förslag, hemställde utskottet, att riksdagen måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning i frågan samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunnat giva anledning. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Något förslag i frågan har ännu icke förelagts riksdagen. I den departementspromemoria, som låg till grund för proposition nr 283 till 1947 års riksdag angående reglering av vissa tjänste- och familjepensioner m. m., hemställdes endast, att den förut omnämnda begränsningen av pensionen till högst de senast åtnjutna löneförmånerna, omräknade med hänsyn till levnadskostnadsökningen, skulle iakttagas.

Det måste emellertid anses rättvist och billigt, att de frivilligt överförda, av vilka det stora flertalet i stor omfattning under kriget togs i anspråk för beredskapstjänstgöring, få sin pension beräknad efter i huvudsak samma grunder som de tvångsvis överförda beställningshavarna. Det må härvid även erinras om att den frivilliga överföringen till övergångsstat medfört avsevärt minskade kostnader för det allmänna. Likaså må det icke förbises, att många av de frivilligt överförda, enligt vad de meddelat, vid tiden för överföringen fått den bestämda uppfattningen, att de i pensionshänseende skulle bli likställda med de tvångsvis överförda.

Enligt vad vi ha oss bekant, ha pensionerade statstjänstemäns riksförbund i skrivelse den 3 november 1947 samt Svenska officersförbundet och Svenska underofficersförbundet i gemensam skrivelse den 8 december 1947 hos Kungl. Maj:t hemställt om åtgärder i syfte att bereda de på frivillig övergångsstat överförda i huvudsak samma pensionsförmåner som de tvångsvis överförda. Då det emellertid torde vara ovisst, om Kungl. Maj:t anser sig kunna framlägga proposition i frågan till årets riksdag, synes det angeläget, att här ifrågavarande pensionärer i avvaktan på frågans definitiva lösning beredas någon ersättning. Vi vilja därför föreslå, att dessa tillerkännas ett provisoriskt pensionstillägg under budgetåret 1948/49. Detta tillägg torde lämpligen böra utgå med 500 kronor för år och bli lika för alla, oberoende av tjänstegrad och ålder, varvid dock i intet fall de sammanlagda pensionsförmånerna må överstiga motsvarande förmåner för en tvångsvis överförd i samma tjänstegrad, vilken ej fyllt 67 år.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen må medgiva, att från frivillig övergångsstat pensionsavgångna officerare och underofficerare under budgetåret 1948/49 må erhålla provisoriskt pensionstillägg med 500 kronor för år räknat, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t utfärdar.

Stockholm den 23 januari 1948.

Nils Holmström.

T. G. v. Seth.

Walter Sundström.

Greta Möller.

Edvin Jacobsson
i Igelsbo.

Folke Kylling.